• Rötsimpan minskar i antal. Foto: Fiskeriverket, Kustlaboratoriet

Klimat och fiske påverkar kustfisken

Klimatförändringar, fiske och miljöpåverkan förändrar det kustnära fisksamhället. Förutom att ål och torsk är hårt utsatta har ett varmare klimat minskat förekomsten av tånglake och simpor, som trivs i kallare vatten.

Genom att övervaka djur och växter som lever i svenska kustområden, kan miljöförändringar i marin miljö upptäckas tidigt. Ekosystem nära kusten är nämligen extra utsatta för miljöförändringar, eftersom de påverkas både av vad som sker på land och av förändringar i öppna havet.

Utvecklingen övervakas med årliga provfisken längs både väst- och ostkusten. Resultaten beror av var det provfiskade området ligger och hur närmiljön ser ut. I områden med variationsrik bottenmiljö finns ofta fler arter, men klimatförändringar, övergödning, fiske och utsläpp från industrier och kärnkraftverk påverkar också fiskens förekomst.

Antalet fiskarter förändras med tiden

I Öresund och Skagerrak har antalet fångade fiskarter ökat under de senaste 20 åren, medan det är en motsatt trend i provfiskeområdet i Kattegatt.

I Öresund domineras fisksamhället av stora fiskar högt upp i näringsväven, men totalvikten på den fångade fisken är låg. I det lite mer nordliga belägna området vid Kullen är antalet arter högre. Fisksamhället i Hakefjorden utgörs av en stor andel små fiskar och liknar det vid Kullen. Provfisket vid Fjällbacka, Skagerrak, visar att fisksamhället där är mindre produktivt jämfört med områdena längre söderut på västkusten.

Klimatet påverkar artsammansättningen

Klimatförändringar har gjort vattnet varmare de senaste 30 åren. Detta gynnar varmvattenarter som ål och stensnultra, men missgynnar arter som trivs i kallare vatten, till exempel torsk, tånglake och rötsimpa. Fångsterna av tånglake, som är en utpräglad kallvattenart, har minskat i provfisket i alla övervakade områden sedan slutet av 1980-talet. Vid Vendelsö i Kattegatt har allt färre arter fångats under senare år, och kallvattenarter som ox- och rötsimpa har minskat i antal. I Fjällbacka och Lundåkra däremot har antalet fångade arter ökat. Sammansättningen av arter i fångsterna tyder på att ett varmare klimat har påverkat fiskarter som gynnas av en förlängd tillväxtsäsong.

Fisketryck på torsk och ål

Torskens utveckling påverkas i hög grad av fisket och starka årsklasser. Eftersom bara de yngsta torskarna fångas i provfisket är mellanårsvariationen i fångsterna stor. Även ålen är utsatt för stort fisketryck och påverkas dessutom av vattenkraftsutbyggnad och andra störningar. Provfiskets fångster av uppväxande ål, så kallad gulål, har minskat i både Skagerrak och Öresund. Utvecklingen var likartad i Kattegatt fram till slutet av 1990-talet, varefter fångsterna åter ökade.

Fakta provfisken

På västkusten provfiskas tre områden sedan slutet av 1980-talet; Lundåkrabukten i Öresund, Vendelsö i Kattegatt, och Fjällbacka i Skagerrak. Provfisken sker också vid Kullen i Skåne och i Hakefjorden, Stenungsund.

TEXT Magnus Appelberg, Fiskeriverket
KONTAKT magnus.appelberg@fiskeriverket.se